

**ŠIAULIŲ LOGOPEDINĖS MOKYKLOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIUS**

Viktorija Liaugaudienė, vyresnioji auklėtoja

Ugdomoji veikla 4 - 5 m. amžiaus vaikams

**PASAKA
„VIŠTYTĖ IR GAIDELIS“**

2013-01-21

ĮVADAS

Ikimokyklinis vaikų amžius yra ypatingas. Šiame tarpsnyje vaikai supranta, kad jų aplinkoje yra ne tik šeimos nariai, pradeda pasitikėti kitais žmonėmis, įgyja nepriklausomybės, savikontrolės, mokosi perimti iniciatyvą ir įsitvirtinti socialiai priimtinais būdais (A. Petruitytė ir kt.). Vaikai yra smalsūs pasaulio tyrinėtojai ir eksperimentuoja su savo aplinka, norėdami patirti, sužinoti, kas vyksta, kai jie bendrauja su kitais žmonėmis, išbando daiktus bei medžiagas. Jų žodynas plečiasi, sakinių struktūra tobulėja. Formuojasi ne tik vaiko psichikos bruožai ir savybės, nulemiančios bendrąjį jo elgsenos pobūdį dabar, bet ir tie socialinės elgsenos bruožai, kurie laikomi išryškės tik tolimesnėje ateityje.

Kalba ikimokykliniame amžiuje tampa pagrindine priemone palaikyti tarpusavio santykius su suaugusiais. Kalbos raidą sudaro kalbos suvokimas ir įvairios bendravimo formos. Kuo platesnis vaiko žodynas, tuo labiau tikėtina, kad vaikas taps geru skaitytoju. Mažų vaikų kalba ir kalbėjimasis su jais suaugusiesiems yra nuostabi sfera, padedanti suprasti vaikystės esmę. Savo poelgiais, kaip nurodo vokiečių pedagogas Kronas, vaikai informuoja suaugusiuosius apie tai, kas jiems yra svarbu. Maži vaikai kalbą vartoja kaip svarbiausią priemonę socialiniams tikslams pasiekti ir žymiai rečiau – intelektualinei veiklai. Kaip nurodo D. Elkoninas, vaikai iki septynerių metų įrankius ar medžiagas suvokia dar labai menkai, tačiau jausmai, kuriuos atspindi jų kalba, yra labai stiprūs.

Kitas svarbus dalykas, kurį reikia žinoti apie ugdomus vaikus, yra tie požymiai, kuriais kiekvienas iš jų skiriasi. Nesvarbu, kiek vaikai yra panašūs vienas į kitą savo raida, kiekvienas iš jų turi savo interesų, patirties ir savitą pažinimo būdą. Todėl reikia gerai pagalvoti, kaip padėti vaikams pažinti pasaulį. Mes pabandėme tai padaryti per pasaką. Mūsų **tikslas** buvo (įvertinti vaikų kalbos išsivystymą) vaikų kalbinių gebėjimų ugdymas, o **uždaviniai**: klausytis sekamos pasakos „Vištytė ir gaidelis“ ir atlikti kalbos ir komunikavimo kompetencijos ugdymui skirtas užduotis.

TURINYS

ĮVADAS.....	2
UGDOMOJI VEIKLA.....	5
PASAKA	5
PRIEDAS	10
REFLEKSIJA	11
LITERATŪRA	13

Gyveno senelis ir senelė. Turėjo juodu vištytę ir gaidelį. Senelė pasiuvo gaideliui naujas kelnytes, o vištytei sijonuką ir išleido abu riešutauti. Gaidelis įlipo į lazdyną ir raško riešutus. Vištytė aplink bėginėja ir karkia:

- Kar kar kar! Ir man bent kekelę!

Kai tik metė gaidelis riešutų kekelę, išmušė vištytei akele.

Ir vėl raško riešutus gaidelis. Vištytė bėginėdama aplink vėl karkia:

- Kar kar kar! Ir man bent kekelę!

Kai tik metė gaidžiukas riešutų kekelę ir išmušė vištytei kitą akele. Dabar vištytė parbėgo namo ir pasisakė senelei, kad gaidelis jai akeles išmušė. Senelė ėmė bartis:

- Gaideli, gaideli! Kam tu vištytei akeles išmušei?

- O kodėl man lazdynas kelnytes perplėšė?

- Lazdyne, lazdyne! Kodėl tu gaideliui kelnytes perplėšei?

- O kam mane ožka pagraužė?

- Ožka, ožka! Kam tu lazdyną pagraužei?

- O kodėl manęs piemuo neganė?

- Piemenie, piemenie! Kodėl tu ožkos neganei?

- O kodėl šeimininkė man bandelės nepakepė?

- Šeimininke, šeiminike! Kodėl tu piemeniui bandelės nepakepei?

- O kodėl ta kiaulė tešlą surijo?

- Kiaule, kiaule! Kam tu šeimininkei tešlą surijai?

- O kam mano paršelį vilkas nunešė?

- Vilke, vilke! O kam gi tu kiaulės paršelį nunešei?

- Mano gerklė ne gražtu gręžta, ne kalta kalta! Ammm!

Pagriebė vilkas paskutinį paršelį ir nubėgo į mišką.

UGDOMOJI VEIKLA

PASAKA

„VIŠTYTĖ IR GAIDELIS“

Tikslas:

- Vaikų kalbinių gebėjimų ugdymas.

Uždaviniai:

- Klausytis sekamos pasakos „Vištytė ir gaidelis“;
- Atlikti kalbos ir komunikavimo kompetencijos ugdymui skirtas užduotis.

Vieta: grupė.

Amžiaus grupė: 4-5 metų vaikai.

Veiklos turinys	Ugdoma
Vaikams pasakoma, kad šiandien jie klausysis sekamos pasakos „Vištytė ir gaidžiukas“, aptars turinį ir mokysis ją pasekti.	Skelbiama tema.

Gyveno senelis ir senelė.....

Daugelis pasakų prasideda tradicine pradžia: Seniai, seniai...; Gyveno kartą senelis ir senelė... Mokomės sekti pasaką be galo:

Buvo senis ir senutė,
susitarę bulves skutė.
O kai vakaras atėjo,
sekti pasakas pradėjo.
Buvo senis.....

Senelis ir senelė turėjo vištytę ir gaidžiuką. Kokių dar žinote naminių paukščių? Vaikai vardija naminius paukščius. Imituoja paukščių balsus garsažodžiais: ga ga, gir gir, gar gar, kakariekū. Kviesti: zel zel, put put, baidyti, varyti: štiš štiš.

Auklėtoja duoda vaikams paveikslėlius su naminiais paukščiais. Reikia sudėti paukščių šeimynas ir juos pavadinti (gaidys, višta, viščiukas, antis, antinas, ančiukas).

Senelė pasiuvo vištytei sijonėlį, o gaidžiukui kelnytes.

.Auklėtoja veda vaikus prie kompiuterio, esančio grupėje ir supažindina juos su IKT ugdymo priemone „Mano drabužėliai“, ten reikia atrinkti berniukui ir mergaitei tinkančius rūbus.

Vištytė ir gaidžiukas išėjo į mišką riešutauti.

Auklėtoja klausia vaikų, kokių gėrybių galime rasti miške? (Vaikai vardija). O šiandien kalbėsime apie vieną miško gėrybę, atspėkite kokią? Užmenama mįslė: Mažam puodely skani košelė? (riešutas). Auklėtoja iš krepšelio ištraukia žemės, lazdyno, graikiškus riešutus ir paprašo vaikų juos apibūdinti: dydį, spalvą, formą, skonį.

Duoda indelį su lazdyno riešutais, paprašo suskaičiuoti, atlikti matematinius veiksmus.

Dainuojame dainelę „Riešutai“

Supažindiname su pasaka be galo, ugdome vaikų rišlią kalbą. Kalbos ir komunikavimo kompetencijos ugdymas.

Ugdoma pažinimo kompetencija, turtinamas vaikų žodynas.

Ugdoma pažinimo kompetencija, turtinamas vaikų žodynas.

Ugdoma pažinimo kompetencija, įtvirtinamos formos, spalva, mokomės nusakyti skonį (kietas, skanus, saldus, traškus), matematinių gebėjimų ugdymas, meninės kompetencijos ugdymas.

<p>Gaidžiukas netyčia vištytei mesdamas riešutėlių, išmušė jai akyles.</p> <p>Klausiamo vaikų, ar atsargus buvo gaidžiukas? Kalbama apie atsargumą, savęs ir draugo saugojimą. Kaip elgtis atsitikus nelaimei. Prisimename ką daryti atsitikus nelaimei.</p> <p>Dabar vištytė parbėgo namo ir pasisakė senelei, kad gaidelis jai akeles išmušė. Senelė ėmė bartis:</p> <p>- Gaideli, gaideli! Kam tu vištytei akeles išmušei?</p> <p>- O kodėl man lazdynas kelnytes perplėšė?</p> <p>Klausiamo vaikų, kas yra lazdynas (medis ar krūmas), kur jis auga? (miške), kas dar auga miške? (medžiai: beržas, ąžuolas, eglė, pušis..). Kaip vadinasi ta vieta, kur auga daug beržų? (beržynas). Pažaiskime žodžiais (pušis – pušynas, beržas – beržynas, eglė - eglynas...)</p> <p>Kita užduotis: Atrinkti paveikslėlius ir pasakyti kuris medis spygliuotis, o kuris lapuotis: beržas yra lapuotis, o pušis – spygliuotis.</p> <p>Mokinamės skaičiuotę: stovėjo berželis, nukrito lapelis, bum.</p> <p>Palygink save su šiais augalais ir pasakyk, kops norėtum būti: aukštas kaip beržas, aukšta kaip liepa, garbanota kaip pušis...</p> <p>- Lazdyne, lazdyne! Kodėl tu gaideliui kelnytes perplėšei?</p> <p>- O kam mane ožka pagraužė?</p> <p>- Ožka, ožka! Kam tu lazdyną pagraužei?</p> <p>Klausiamo vaikų, ką ėda ožka? (žolę, šieną, medžių žievę). Auklėtoja parodo vaikams žolės, šieno ir medžio žievės. Lytėjimu atpažinti žolę, šieną, žievę. Lytėjimu pajauti paviršiaus savybes – kietas, minkštas, šiurkštus, lygus, grublėtas, švelnus, gležnas.</p> <p>- Piemenie, piemenie! Kodėl tu ožkos neganei?</p> <p>Klausiamo vaikų, kokius naminius gyvulius piemenys</p>	<p>Ugdoma sveikatos saugojimo kompetencija, socialinė kompetencija</p> <p>Mokomasi apibendrinančių sąvokų, įtvirtinami medžių pavadinimai, sakinių sudarymas, būdvardžio ir daiktavardžio derinimas.</p> <p>Ugdomas lytėjimo suvokimas. Žodyno turtinimas.</p> <p>Ugdoma bendroji</p>
---	---

<p>gano, nuo ko saugo?</p> <p>Judrusis žaidimas „Vilkas ir avys“</p> <p>Ugdoma bendroji motorika.</p> <p>- O kodėl šeiminkė man bandelės nepakepė?</p> <p>- Šeiminke, šeiminke! Kodėl tu piemeniui bandelės nepakepei?</p> <p>Išvardinkite duonos gaminius: bandelė, riestainis, pyragas, sausainis, tortas...</p> <p>Sakome ir aiškinamės patarles: Kas nedirba mielas vaike, tam ir duonos duot netaikia. Ieškok kaip duonos. Duona už auksą brangesnė.</p> <p>Pavadink duoną maloniais žodžiais: duonutė, duonelė, duonytė, duoneliukė...</p> <p>Palyginti duonos riekes pagal dydį, storį, spalvą, kietumą: plona, juoda, balta, rupi, gardi...</p> <p>- O kodėl ta kiaulė tešlą surijo?</p> <p>- Kiaule, kiaule! Kam tu šeiminkei tešlą surijai?</p> <p>Pasiklausyti įrašo su naminių paukščių ir gyvulių balsų, juos atpažinti ir įvardinti. Pakartoti išgirstus garsažodžius.</p> <p>- O kam mano paršelių vilkas nunešė?</p> <p>Kaip jautėsi kiaulė, kai vilkas pagrobė jos paršelį? – pasakyti emocijas ir nuotaikas: liūdna, baisu, graudu, neramu...</p> <p>Įminti mįslę: Nei sopa, nei serga, bet visą laiką dejuoja (Kiaulė).</p> <p>Lytėjimu skirti naminių gyvulių ir paukščių šerius, karčius, plunksnas, vilną ir iš jų pagamintus gaminius: teptukai, šepčiai, pagalvės, kojinės megztukai – juos pavadinti.</p> <p>- Vilke, vilke! O kam gi tu kiaulės paršelių nunešei?</p> <p>- Mano gerklė ne gražtu gręžta, ne kalta kalta!</p> <p>Ammm!</p> <p>Pagriebė vilkas paskutinį paršelį ir nubėgo į mišką.</p>	<p>motorika.</p> <p>Ugdoma pažinimo, kalbos ir bendravimo kompetencijos.</p> <p>Girdimojo suvokimo ugdymas, kalbos lavinimas.</p> <p>Ugdoma socialinė, pažinimo kompetencijos ir smulkioji motorika, turtinamas žodynas.</p>
--	--

<p>Kodėl taip pasielgė vilkas ?</p> <p>Atpažinti žvėris paveikslėliuose pagal kurią nors kūno dalį.</p> <p>Pažiūrėk į paveikslėlius ir pasakyk kas netinka (lapė, meška, šarka, kiškis).</p> <p>Apibūdink sakiniiais, kaip juda žvėreliai ir žmonės: šleivoja, žirgluoja, sėlina, žingsniuoja, šuoluoja. Pvz. : kiškis šuoluoja.</p> <p>Dėmesingai išklausti žodinę instrukciją, suprasti žaidimo taisykles ir atlikti veiksmus: kiškis – šokinėja, gandras – varlinėja, lapė – sėlina, meška – lepečkoja.</p> <p>Nuspalvinti su pieštukais naminius ir laukinius gyvūnus, su yla pažymėti jų kontūrus.</p>	<p>Ugdomas mąstymas, smulkioji ir bendroji motorika, kalbos ir bendravimo kompetencija.</p>
---	---

PRIEDAS

DAINELĖ APIE RIEŠUTUS

Ant lazdynų ant aukštų,

Kybo kekės riešutų.

Vai tai tai, vai tai tai,

Gintariniai riešutai 2k

Voverytė riešutaus,

Nė šakytės nenulauš.

Strykt pastryk,.strykt pastryk

Reikia ir vaikams palikt. 2k

Dunda užauja miškai,

Renka riešutus vaikai.

Vai tai tai, vai tai tai,

Juos ir klausia riešutai. 2k

-Ar norėsit riešutų

Jūs po metų po kitų?

Norim daug, daug gerų

Riešutų kaip gintarų 2k

Lenkit, lenkit šakeles,

Rinkit skinkit kekeles.

Vai ku-kū, vai ku-kū,

Tik nelaužykit šakų. 2k

Lietuvių liaudies žaidimas „Žąselės“

Žąsys eina prie vilko ir klausia:

-Vilke, ką čia veiki?

-Duobelę kasu,- atsako vilkas.
-Kam ta duobė?
-Ugnele kursiu.
-Kam ta ugnis?
-Vandenėlį šildysiu.
-Kam tas vanduo?
-Peilelį plausiu.
-Kam tas peilis?
-Žąseles pjausiu.
-Eik kaulų graužti, ne žąsų gaudyti !

Žąsys bėga, vilkas jas gaudo.
Ką pagauna, tas tampa vilku.

REFLEKSIJA

Ugdomosios veiklos planą parengėme ir įgyvendinome dviese. Kadangi abi turime darbo patirties su vaikai, turinčiais kalbos ir komunikavimo sutrikimų, ugdomąją veiklą skyrėme būtent tokiems

4 - 5 metų vaikams. Veiklą planavome naudodamosi metodine, pedagogine literatūra, atsižvelgdamos į vaikų amžių ir gebėjimus. Pasirinkome vaikams gerai žinomą lietuvių liaudies pasaką „Vištytė ir gaidelis“. Rengdamos ugdomosios veiklos planą orientavomės, kad daugiausia būtų užduočių vaikų kalbinių gebėjimų ugdymui, tačiau vien tuo neapsiribojome. Juk ugdant ir kitas kompetencijas lavėja vaikų kalbiniai gebėjimai. Siekėme parengti kuo įdomesnių ir įvairesnių užduočių, kad veikla būtų įdomi ir žaisminga, nemonotoniška.

Veiklą pravedėme x ugdymo įstaigoje su x grupės vaikais. Veikloje dalyvavo 14 , 4 -5 metų amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir komunikavimo sutrikimų. Kadangi dažnai tokius sutrikimus turintys vaikai turi ir kitokių sutrikimų Pvz. tokių kaip elgesio ir emocijų sutrikimas, veiklą organizuoti nebuvo lengva. Daugeliui vaikų buvo sunku sukaupti dėmesį ilgesniam laikui, sunku atlikti užduotis. Tačiau nemanome, kad užduotys buvo per sunkios, nes didžioji dauguma vaikų jas lengvai atliko. Atsižvelgdamos į vaikų gebėjimą išlaikyti dėmesį įgyvendinome ne visą ugdymo

turinį, kai kurių užduočių teko atsisakyti. Manome, kad šis ugdomosios veiklos planas labiau tiktų bendrojo lavinimo grupės 4 – 5 metų vaikams.

Vaikams labai patinka pasakos ir jas inscenizuoti. Ypač jiems smagu vaidinti apsirengus veikėjų rūbus. Pasakos žodžius įsiminti daugumai vaikų sekėsi gerai. Kitiems reikėjo vaidinimo metu priminti žodelius, padėti juos taisyklingai ištart. Vaikai mokėsi ir repetavo noriai pasaką – spektaklį. Vaidinimo metu vaikai jautėsi laimingi, patenkinti, nors salėje ir buvo svečių. Vaikai mokydami pasakos žodžius, daug giliau juos įrašė atmintin ir vėliau lengviau naudojo savo kalboje bei žaisdami.

Vaidinant pasakos pabaiga buvo pakeista – vilkas paršelio nesuėda, o su juo žaidžia, draugauja. Tai buvo padaryta dėl dviejų priežasčių: pirma - vaikams sunku pasakyti ir suprasti žodžius: Mano gerklė ne grąžtu gręžta, ne kalnu kalna! Antra – norėjosi geros pabaigos ir pasaką susieti su žaidimu (vaidinimo pabaigoje vaikai žaidžia žaidimą – ratelį).

Vaikai gerai žino naminius, laukinius paukščius ir gyvūnus, juo pavadina, girdi pirmą žodžio garsą. Žino medžius, kur jie auga. Moka lyginti daiktus pagal spalvą, dydį, storį...

LITERATŪRA

1. A. Garšvienė, L. Dapšienė, J.Gudavičienė, Z.Kostkienė, G.Morkuvienė „Neišplėtotos kalbos ugdymas“
2. R. Ivoškuvienė, I. Kaffemanienė. V. Baranauskienė, I. Burneckienė, M. Makarovienė, A. Varkalevičienė „Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės“.